

Preek Paasmorgen 1 april 2018, Willem de Zwijgerkerk Amsterdam

Voorganger: ds. Sytze de Vries.

Lezing: Marcus 16, 1-8

Wanneer de sabbath voorbij is
kopen Maria Magdalena, Maria van Jakobus, en Salome
geurige kruiden

en komen zij om Jezus te zalven.

Zeer vroeg op de eerste dag van de week

komen zij aan bij het graf,

bij het opgaan van de zon.

Tegen elkaar zeggen ze:

wie zal voor ons de steen wegwentelen

van de ingang van het graf?

Wanneer ze opkijken, aanschouwen ze

dat de steen *is* weggewenteld –

hoewel hij heel groot was.

Als ze de grafruimte binnenkomen

zie ze aan de rechterkant een jongeman zitten,

met een witte mantel omgeslagen

en ze zijn stomverbaasd.

Maar hij zegt tot hen:

niet zo verbaasd!

jullie zoeken Jezus van Nazareth,

doe gekruisigd is?

Hij is opgewekt,

hier is hij niet.

Zie, dit is de plaats, waar

ze hem gelegd hebben;

maar ga heen,

zeg aan zijn leerlingen en aan Petrus

dat hij jullie voorgaat naar Galilea.

Daar zul je hem zien,

zoals hij gezegd heeft.

Ze weten naar buiten te komen

en vluchten weg van het graf,

want siddering en ontzetting heeft hen bevangen.

Ze vertellen niemand iets,

zo bang zijn ze geworden.

De gevonden leegte

Elke fatsoenlijke historicus zou zeggen: de bronnen maken er een rommeltje van!
Vier bronnen hebben we, de vier evangelisten,
en alle vier doen ze verslag van die wonderlijke morgen.
Maar alle vier ook vertellen ze het anders.
Het tijdstip verschilt, de aanwezigen zijn niet steeds dezelfde,
wat ze in het graf aantreffen is steeds anders, en wat ze te horen krijgen ook.

Het enige, waarin ze gelijk lopen, is
dat ze eigenlijk *niets* vertellen over wat er gebeurd kan zijn.
Dat wat *wij* nou zo graag zouden willen weten!
Het is eigenlijk helemaal geen 'opstandingsverhaal'.
En al die schilderijen en fresco's die in de loop der eeuwen
een triomferende Christus boven op een open graf laten zien,
'weten' veel meer dan de evangelisten.

Er is alleen het grote vraagteken van een leeg graf,
de leegte als antwoord op een zoektocht. En verwarring alom.
En het verhaal zelf gaat vooral over de leerlingen, over de gemeente!
Hoe reageren *zij* op deze leegte?
En de boodschap is steeds dezelfde:
hier moet je niet zijn, *hier* ben je aan het verkeerde adres!

In deze dagen hebben we steeds de versie van Marcus gelezen:
het afscheid, de lijdensweg, zijn dood.
En daarom wil ik ook vanmorgen
één typische Marcus-kleur in het verhaal wat extra op te wrijven.

de jongeman

Als de andere evangelisten iets zien blinken
bij of in het graf, weten die het meteen: dat is een engel, zelfs twee!
Bij Marcus zit er '*een jongeman, aan de rechterkant,
gekleed in een wit gewaad.*'

Des te merkwaardiger,
omdat we in het lijdensverhaal ook al dezelfde Marcus horen vertellen:
*de leerlingen lieten Jezus alleen
en vluchtten allemaal.
Een jongeman, die een laken om het naakte lichaam had geslagen
liep mee, hem achterna,
en men greep hem
Maar hij liet het laken in hun handen
en nam naakt de vlucht...*

De ouderen onder u kennen nog de films van Alfred Hitchcock:
altijd liep de maestro even, in een klein rolletje, door het beeld.
Zo wil de traditie, dat in dit evangelie
- het detail keert bij niemand anders terug -
ook Marcus zelf 'door het beeld loopt' als deze jongeling.
Hij, volgens dezelfde traditie de zoon van de eigenaar van het pand

waar het laatste avondmaal is gevierd,
is getuige geweest van Jezus' arrestatie.
Naakt is hij gevlucht,
het laken bleef achter in de grijpgrage handen van het arrestatieteam.

En nu zit *hij* daar, iemand met datzelfde woord: jongeman/jongeling, nu om de vrouwen in hun zoeken op weg te helpen.
Het laken is nu een witte mantel geworden.
Hij lijkt wel één van de eerste dopelingen,
zoals die al in de vroege kerk midden in de Paasnacht
in Christus' dood werden ondergedompeld,
zo als het ware met hem mee stierven,
en dan met licht ommanteld, in een stralend doopkleed, zijn 'doopjurk',
met Christus bekleed, een nieuw leven binnen te gaan.

Hij zit '*aan de rechterkant*'.
Waarom wordt dat met nadruk zo gezegd?
Is dat niet de plaats van 'uitvoerende macht'.
Zit daar niet degene, die het werk doet? Iemands 'rechterhand'?
Daarmee vertelt en verbeeldt Marcus:
dit nieuwe leven regeert, dit gedoopte bestaan maakt de dienst uit.
Zo gaat het met wie Jezus zoeken!
Zo ziet opstandingsleven er uit!

Maar wáár vindt een mens dat leven?
Waar ontmoet ik Jezus als *de* Levende?
Waar is hij voor ons *niet* dood en begraven, maar *lééft* hij?
Niet hier! Het graf is leeg. Het laat niets zien, het bewijst niets,
het is een leegte. Kijk maar, 'zie de plaats'.

Naar Galilea

De in Pasen gedoopte jongeling verwijst: jullie moeten het ergens anders zoeken!
Wie een leerling is van Jezus moet naar *Galilea* gaan!
Daar ligt de 'bewijsplaats' voor het opstandingsleven.

Ik kan het me van de vrouwen nog wel voorstellen, hoe zij daarheen gaan.
De meesten komen er vandaan.
Maar hoe komt de lezer, de hoorder, hoe kom *ik* vandaag nog in Galilea?
Door terug te gaan naar het *begin* van Marcus' verhaal over
- zoals hij hem introduceert - Jezus van Nazareth in Galilea.
Dáár begint Jezus' route naar het Godsrijk.
Dáár, waar Jezus tekenen van leven deed.
Waar de grenzen tussen Israel en de andere volken open zijn.
Wil je hem ontmoeten, dan moet je dáár zijn!
Niet In Jeruzalem, het centrum van de machten, politiek en religieus.
Dat is de paasboodschap van Marcus.
Zijn evangelie kent geen geboorteverhaal van Jezus.
Hij laat Hem meteen 'geboren' worden uit water en uit geest':
De Jordaan en de woestijn zijn zijn 'kraamkamer'.
Vandaar 'verkondigt hij Gods boodschap in Galilea'.

Deze jongeman - stel eens, dat het inderdaad Marcus is –
neemt ons dus eigenlijk mee naar het begin van zijn verhaal, zijn evangelie.
Lees en spel opnieuw, hoe de weg van Jezus ging, van daar tot in Jeruzalem;
volg hem daarbij op de voet!
Een telkens weer, als je tenslotte bij het lege graf aankomt,
is het weer ‘terug naar AF’, naar Galilea.
Je rolt zijn verhaal terug naar het begin.
Zo komt Jezus steeds meer voor jou tot leven,
en zo zal Hij de Levende blijven,
die zijn opstandingsleven deelt met zijn leerlingen,
met allen die in zijn leven zijn ondergedompeld, gedoopt.

Da capo

Het is in de joodse synagoge gebruik
om wekelijks, in doorgaande lezing, de vijf boeken van Mozes te lezen.
Als het allerlaatste hoofdstuk aan bod is,
Deuteronomium 34, horen we van Mozes, vlak voor zijn dood,
als hij hoog boven op de berg op Nebo staat.
Hij zal het land niet binnengaan, maar ziet het wel in volle glorie liggen.
Zodra dat verteld is – in eenzelfde dienst –
wordt de Thora-rol meteen teruggerold van het einde naar het begin,
en wordt verder gelezen: Genesis.
Het verhaal van de goede schepping!
En dat klinkt dan als de invulling van Mozes’ uitzicht:
zo ziet het Land van Belofte er uit! De proefpolder van Gods goede aarde.

Iets dergelijks doet dus Marcus.
Vanuit het slot – dat lege graf – gaan we terug naar het begin,
om Jezus te ontmoeten,
en de verhalen en de tekenen van opstanding ons gaandeweg eigen te maken.

Als gezegd, Marcus heeft als enige géén geboorteverhaal
Jezus staat meteen op het toneel,
En hij begint al met een exodus, een ‘opstanding’. Als ware zoon van Israel.
En zo wordt hij ook weer vanuit het lege graf geboren!
Als de aanjager van een doorlopende uittocht/exodus
Uit de tevergeefsheid, uit de verplichte keurslijven, uit de slavernij.

Adam 2.0

Paulus, de apostel, doet in feite hetzelfde.
Wanneer hij de betekenis van de opstanding van Christus wil uitleggen,
rolt ook hij zijn a.h.w. de Schriften weer terug naar het begin,
naar het begin van Genesis, het verhaal over de schepping van de mens, van *ha Adam*.
Die is de ‘eersteling’, het prototype van *DE Mens*!

En zo is die getekend in dat zgn. tweede scheppingsverhaal, dat we daarnet¹ hoorden:
1. De mens, die is ‘*genomen is uit het stof*’,

¹ OT-lezing deze Paasmorgen: Genesis 2:4b-25

d.i. die gebonden is aan de aarde, aan de sterfelijkheid.

2. Maar ook de mens, die het leven (zijn adem) kan ontvangen als geschenk,

3. De mens voor wie op die aarde levensruimte wordt geschapen.

4. Die mens die ook de hoeder zal zijn van die goede aarde, van die schepping.

5. En de mens die pas mens wordt, als hij zijn 'tegenover' krijgt.

'Vlees van mijn vlees, been van mijn been',

Iemand om samen zwak mee te zijn, en om samen sterk mee te staan.

Want alleen samen, in onze tweezaamheid, in ons 'Jij en IK'

worden we de beelddragers van God.

Daarom sprak deze bij wijze van uitzondering in het meervoud, toen hij zei:

'Laat ons mensen maken, naar ons beeld en gelijkenis.'

En he verhaal legt dat meervoud uit: *'Manlijk en vrouwelijk schiep hij hen.'*

In wie wij voor elkaar zijn vinden wij de zin van ons bestaan.

Ik besta als de ander mijn naam kent en noemt.

Zie de mens, zoals bedoeld. *Ha-Adam!*

Maar die mens die keer op keer voor zichzelf kiest,

die al zijn relaties kapot maakt, zijn verhouding tot de ander, tot de schepping, tot God zelf,

en daarmee voor de dood – ook *dat* is de mens. Dat is ook 'Adam'.

En daarom is er een nieuw prototype nodig,

een nieuwe mens, een 'Adam 2.0' in de spraak van vandaag.

En dat is de *Mensen-zoon*. De eerste mens die tot zijn laatste snik *niet* voor zichzelf leefde.

Opstanding is dan menswording; de ware Adam komt uit de verf.

Daarom heet hij de 'eersteling der doden':

Hij is *het* voorbeeld van leven, dat niet aan de dood onderhevig is,

Hij is zagezegd de primeur!

Zoals ik in het najaar aan de Beaujolais Primeur, ook de eersteling,

al kan proeven hoe heel de wijnoogst dit jaar zal smaken,

zo toont ons het Paasverhaal hoe heel onze toekomst zal zijn.

Niet zozeer mijn private eigen hachje, wat er later van *mij* zal worden,

- zoals de 'oude Adam in ons' toch altijd maar weet wil,-

maar de toekomst van heel de schepping.

Die vieren wij vandaag. Niets minder.

Zingend met Ad den Besten:

Daarnaar ziet heel de schepping uit,

Zij wacht reikhalzend van verlangen

Dat Adam haar begroet als bruid,

Dat hij haar weer een zin ontsluit,

Die in zinloosheid was gevangen.